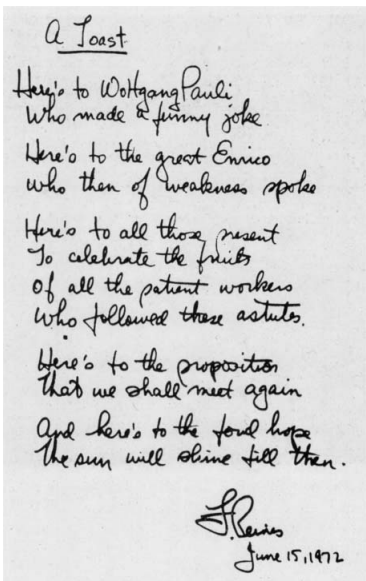

Marx György és Richard Feynman (Nobel-díj 1965) az ELTE Atomfizikai Tanszékén.

Bruno Pontecorvo, Tsung-Dao Lee (Nobel-díj 1957) Balatonfüreden.

Frederick Reines (Nobel-díj 1995) pohárköszöntője a konferencia emlékkönyvében.

Miért lett a különszám és miért angolul?

2022. május 30. és június 4. között Koreában, Szöulban rendezik a Neutrínó- és Asztrofizika Konferenciasorozat (Conference on Neutrino Physics and Astrophysics Series) 30. konferenciáját, majdnem napra pontosan 50 évvel a sorozatot elindító magyarországi konferencia után. A *Fizikai Szemle* különszámmal emlékezik meg az 50 évvel ezelőtt Balatonfüreden megrendezett Neutrino '72 konferenciáról és Marx Györgyről, a konferencia ötletadójáról és fő szervezőjéről, aki idén lenne 95 éves. A különszám elérhető a szülői konferencia (<https://www.neutrino2022.org>) és a Neutrino Community (<https://zenodo.org/communities/neutrino-72?page=1&size=20>) honlapjain és természetesen a <http://fizikaiszemle.hu>-n is.

A konferenciasorozatot életre hívó Neutrino '72 konferencia létrejöttéről Herbert Pietschmann ír a különszám első cikkében. Amikor 1960 körül működni kezdtek az első protongyorsítók, komoly meglepetést okozott a fizikában a rengeteg új elemi részecske. Ezek mindegyike hadron volt; így szinte magától értetődő volt, hogy az elemi részecskékkel foglalkozó nagy konferenciák szinte teljes egészében a hadronfizikával, azaz az erős kölcsönhatással foglalkoztak. Az elektromágneses és különösen a gyenge kölcsönhatást és a neutrínókat gyakran elhanyagolták a nagy konferenciákon. Ez természetesen nem volt elfogadható a fizikusok azon, akkoriban még meglehetősen szűk közössége számára, akik e területek iránt érdeklődtek. 1972. február 10. és 12. között Budapesten tartották a Bécs, Pozsony és Budapest részvételével 1968-ban létrejött „Háromszög együttműködés” összejövetelét. Marx György számára ekkor már teljesen nyilvánvaló volt, hogy a neutrínófizika elhanyagolását a nagy nemzetközi konferenciákon egy külön, a neutrínófizikának szentelt nemzetközi konferenciával kell orvosolni. Ahelyett, hogy valamilyen nemzetközi bizottságot hozott volna létre, saját kezébe vette az ötletet, és saját maga szervezett konferenciát Magyarországon. Akkor még senki sem sejtette, hogy ebből hamarosan rendszeres, világszerte elfogadott neutrínókonferencia-sorozat lesz. Az első neutrínókonferencia 1972. június 11-én, vasárnap kezdődött Balatonfüreden, tehát mindössze négy hónappal az említett háromszög-találkozó után. Ezalatt a négy hónap alatt szervezte meg, az akkori politikai viszonyok és kommunikációs lehetőségek között, a 45 éves Marx György azt a konferenciát, amelyen közel 100 külföldi és 50 magyar fizikus vett részt, köztük ketten (Feynman és Lee) már akkor Nobel-díjasok voltak, további hárman (Reines, Davis és Barish) később nyerték el a díjat. A sorozat 27-ik, 2016-os londoni konferenciáján körülbelül 700-an, a 2018-as heidelbergin több mint 800-an, a 2020-as Chicagóba tervezett, de végül on-line megtartott konferencián 4350-en regisztráltak.

A különszám ötlete Patkós Andrástól, az ELFT tiszteletbeli elnökétől származik, és ő kérte fel a szerzőket, akik közül majdnem mindenki résztvevője volt a balatonfüredi konferenciának. Az 1970-es években, és természetesen azóta is, voltak Magyarországon jelentős konferenciák, kiemelkedő résztvevőkkel. Mi itt, a *Fizikai Szemle*ben szívesen látnánk hasonló visszaemlékezéseket olyan eseményekre, amelyek a fizika valamely területén máig ható jelentőségű mér-földkönek számítanak. A standard modell idején a neutrínófizika minden bizonnyal ilyen.

Lendvai János
Lendvai János
főszerkesztő